KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 1.6.2005
KOM(2005) 224 končno

SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Nediskriminacija in enake možnosti za vse – okvirna strategija

{SEC(2005) 689}

SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Nediskriminacija in enake možnosti za vse – okvirna strategija

(Besedilo velja za EGP)

1. UVOD – POLITIČNI KONTEKST

Evropska unija se je zavezala k spodbujanju temeljnih pravic, nediskriminacije in enakih možnosti za vse.

Že več let je EU vodilna na področju preprečevanja spolne diskriminacije ter spodbujanja enakosti med ženskami in moškimi. Pred kratkim je sprejela ukrepe za zaščito ljudi pred diskriminacijo na podlagi rase ali etnične pripadnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti.

Ta prizadevanja so prinesla rezultate, med drugim tudi razvoj najobsežnejše in najdaljnosežnejše protidiskriminacijske zakonodaje na svetu. Vendar so za zagotavljanje popolnega in učinkovitega izvajanja ter uveljavljanja tega zakonodajnega okvira potrebni nadaljnji ukrepi. Osebne značilnosti ljudi, kot so spol, etnična pripadnost, starost, spolna usmerjenost ali invalidnost, nekaterim ljudem še vedno onemogočajo, da bi uresničili vse svoje zmožnosti. Diskriminacija uničuje življenja posameznikov. Negativno vpliva tudi na gospodarstvo in družbo kot celoto. Poleg tega diskriminacija spodkopuje zaupanje v temeljne evropske vrednote o enakosti in pravni državi ter podporo teh vrednot.

Nujno je odpraviti ovire na področju zaposlovanja, usposabljanja in drugih možnosti. EU bo težko dosegla svoje visoko zastavljene cilje za rast gospodarstva in zaposlovanja, če so nekateri ljudje na podlagi spola, invalidnosti, rase, starosti ali drugih razlogov izključeni pri dostopu do delovnih mest in nimajo možnosti za večje dosežke. Boj proti diskriminaciji in vključevanje zapostavljenih skupin na trg dela je spričo demografskih izzivov, s katerimi se sooča EU, še toliko nujnejši, saj se bo število delovnega prebivalstva v naslednjih 25 letih zmanjšalo za več kot 20 milijonov.

Jasno je, da izvajanje in uveljavljanje protidiskriminacijske zakonodaje na ravni posameznikov ne zadostuje za odpravljanje večplastnih in globoko zakoreninjenih vzorcev neenakega obravnavanja, kateremu so izpostavljene določene skupine. Preseči moramo protidiskriminacijsko politiko, ki je namenjena preprečevanju neenakega obravnavanja posameznikov. EU mora okrepiti prizadevanja za spodbujanje enakih možnosti za vse, da bi odpravila strukturne ovire, s katerimi se srečujejo migranti, etnične manjšine, invalidi, starejši in mlajši delavci ter druge ranljive skupine.

EU ima večletne izkušnje pri odpravljanju spolne diskriminacije in spodbujanju enakosti med spoloma. Na tem področju bo še naprej razvijala posebne ukrepe. Komisija je nedavno predlagala ustanovitev novega evropskega inštituta za enakost med spoloma, da bi podprla institucije EU in države članice pri spodbujanju enakosti med ženskami in moškimi v boju proti spolni diskriminaciji[1]. Za leto 2006 načrtuje predloge za nadaljevanje sedanje okvirne

[1] COM(2005) 81 z dne 8.3.2005.

strategije za enakost spolov (2001–2005). To sporočilo predstavlja načrt prihodnjih dejavnosti na področju enakosti med spoloma.

Poleg tega mora EU proučiti, kako izkušnje, ki jih je dobila pri boju proti spolni diskriminaciji in spodbujanju enakosti med spoloma, prenesti na druge razloge za diskriminacijo. V skladu z načelom integracije enakosti med spoloma je treba upoštevati različne načine, na katere se lahko ženske in moški soočajo z diskriminacijo na podlagi rase ali etnične pripadnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti. Na nekaterih področjih bi bilo ustrezno razviti integrirani pristop k spodbujanju nediskriminacije in enakosti med spoloma. Ta integrirani pristop moa upoštevati dejstvo, da se nekateri ljudje lahko soočajo z večkratno diskriminacijo na podlagi različnih razlogov.

Poleg izvajanja politik za odpravljanje diskriminacije in spodbujanje enakih možnosti, bo EU še naprej spodbujala posebne dejavnosti v skladu z večletnim akcijskim načrtom na področju invalidnosti, ki ga je Evropska komisija predlagala leta 2003[2]. Prvo dveletno poročilo EU o položaju invalidov bo objavljeno decembra 2005.

2. ODZIV NA ŽELJE INTERESNIH SKUPIN – IZID POSVETOVANJA NA PODLAGI ZELENE KNJIGE

To sporočilo je nadaljevanje Zelene knjige *o enakosti in nediskriminaciji v razširjeni EU*, ki jo je sprejela Evropska komisija 28. maja 2004[3]. Upošteva pripombe in odzive, ki so jih predložili nacionalni organi, posebni organi za enakost, nevladne organizacije, regionalne in lokalne oblasti, socialni partnerji, strokovnjaki in posamezniki. (Skupno je bilo prejetih 1 500 prispevkov.)

Posvetovanje je potrdilo visoko raven zanimanja in podpore dejavnosti EU na tem področju kot tudi posebne dejavnosti za spodbujanje enakosti med spoloma. Mnenje velike večine predlogov je bilo, da bi morala Unija po širitvi okrepiti prizadevanja za boj proti diskriminaciji na podlagi spola, rase ali etnične pripadnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

Na posvetovanju je bila poudarjena potreba po nadaljnjih ukrepih, da bi bila sedanja zakonodaja ES proti diskriminaciji čimbolj učinkovita. Sem spadajo tudi ukrepi za dokončanje postopka prenosa v nacionalno zakonodajo kot tudi dviganje ravni ozaveščenosti. Nekateri odgovori so poudarili potrebo po dodatnih ukrepih za dopolnitev sedanjega zakonodajnega okvira, vključno z možnostjo dodatne zakonodaje ES na podlagi člena 13 Pogodbe ES. Mnenje drugih je bilo, da je to prezgodaj; ti so poudarili, da je treba upoštevati načela subsidiarnosti in pretehtati med možnimi gospodarskimi stroški in koristmi nadaljnjih zakonodajnih ukrepov.

Široko podporo so dobili nadaljnji ukrepi na področju zbiranja podatkov, ki bi omogočili boljše razumevanje diskriminacije ter načrtovanje in spremljanje učinkovitih politik na tem področju. Izražena je bila tudi skrb glede potrebe po zaščiti človekove zasebnosti in previdnosti pri določanju, katere podatke je treba zbirati in kako se bodo obdelovali.

Velika večina pisnih odgovorov na Zeleno knjigo je poudarila dodano vrednost finančnih sredstev EU pri podpori razvoja politike in izvajanja protidiskriminacijske zakonodaje. Tri glavne prednostne naloge za prihodnje financiranje EU so informiranje in ozaveščanje,

---

2 *Enake možnosti za invalide – evropski akcijski načrt* COM(2003) 650 z dne 30.10.2003.

3 COM(2004) 379 Besedilo Zelene knjige in podrobnosti o prejetih prispevkih so na voljo na: http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/aneval/green_en.htm

analiziranje in spremljanje učinka protidiskriminacijske zakonodaje ter mrežno povezovanje skupin, vključenih v boj proti diskriminaciji. Odgovori so poudarili tudi pomembnost vključevanja vseh zadevnih interesnih skupin v razvoj politike na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

Zelena knjiga je osvetlila številna druga področja politike EU, ki bi lahko prispevala k izvajanju načela nediskriminacije. Odgovori na Zeleno knjigo odražajo očitno soglasje, da bi bilo koristno, enakost in nediskriminacijo integrirati v vrsto drugih politik EU.

Skoraj enotno je bilo tudi mnenje, da mora EU spodbujati skupna prizadevanja za spodbujanje enakosti in odpravljanje diskriminacije na podlagi razlogov iz člena 13 Pogodbe ES. Vendar pa so vsi odgovori poudarili, da je treba še naprej ohraniti posebno pozornost pri spodbujanju enakosti med spoloma.

3. OKVIRNA STRATEGIJA ZA NEDISKRIMINACIJO IN ENAKE MOŽNOSTI

3.1. Zagotavljanje pravne zaščite pred diskriminacijo

Skoraj pet let je že od sprejetja zakonodaje ES[4], ki prepoveduje neposredno in posredno diskriminacijo na podlagi rase ali etnične pripadnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti. Ti dve direktivi, sprejeti leta 2000, sta dopolnili obsežno obstoječo zakonodajo ES na področju spolne diskriminacije. Ti direktivi vsebujeta podrobne opredelitve neposredne in posredne diskriminacije ter nadlegovanja. Navajata tudi, da je v omejenem številu okoliščin možno upravičeno narediti določene izjeme glede načela enakega obravnavanja.

V zadnjih nekaj letih je na podlagi protidiskriminacijske zakonodaje ES prišlo do velikih sprememb v nacionalni zakonodaji po celi EU. Vendar Komisija zaskrbljeno opozarja, da nekatere pomembne določbe še niso v celoti prenesene v nacionalno zakonodajo vseh držav članic.

V nekaterih državah je zlasti zaskrbljujoče pomanjkanje učinkovitih in ustrezno financiranih organov za enakost, ki bi žrtvam lahko nudili neodvisno pomoč. Zaskrbljujoče je tudi, da se premalo pozornosti posveča širjenju informacij o novih protidiskriminacijskih pravicah. Brez informacij in strokovne pomoči je žrtvam diskriminacije izjemno težko uveljavljati svoje pravice.

Komisija je že sprožila postopke za ugotavljanje kršitev proti številnim državam članicam in bo še naprej skrbno spremljala napredek pri prenosu zakonodaje. Komisija mora v letu 2006 poročati o stanju prenosa direktiv 2000/43/ES in 2000/78/ES in po potrebi predložiti predloge za njuno spremembo in posodobitev.

Jasno je tudi, da bodo za učinkovito izvajanje in uveljavljanje protidiskriminacijske zakonodaje po celotni EU poleg prenosa zakonodaje še nekaj časa potrebni dodatni ukrepi. Prednostna področja delovanja zajemajo:

- usmerjeno usposabljanje in ukrepi za vzpostavljanje zmogljivosti za specializirane organe za enakost, sodnike, odvetnike, nevladne organizacije in socialne partnerje;
- povezovanje v mrežo in izmenjava izkušenj med zadevnimi interesnimi skupinami;

---

[4] Direktiva 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost (UL L 180, 19.7.2000, str. 22) in Direktiva 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL L 303, 2.12.2000, str.16).

- Ozaveščanje in širjenje informacij o določbah evropske in nacionalne protidiskriminacijske zakonodaje.

Za učinkovitost takih ukrepov bo potreben skupen napor vseh interesnih skupin, ki jih to zadeva, na evropski, nacionalni in regionalni ravni. Kjer bo ustrezno, bo podpora EU na voljo v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji, po letu 2007 pa v okviru programa PROGRESS.

Poleg tega Komisija upa, da bo Svet kmalu dosegel sporazum o njenem predlogu okvirnega sklepa iz leta 2001 o skupnih standardih glede boja proti rasnemu kriminalu, vključno z antisemitizmom in kaznivimi dejanji zoper druge verske manjšine.

Druge pobude EU dopolnjujejo zakonodajni okvir na področju protidiskriminacije z ustvarjanjem ugodnejših pogojev za osebe, ki bi lahko bile izpostavljene diskriminaciji ali kako drugače zapostavljene. Te pobude vključujejo zakonodajo EU, ki določa pravice rezidentov za daljši čas iz tretjih držav[5], ter zakonodajo, ki razširja pravila EU o koordinaciji socialne varnosti na državljane tretjih držav[6].

✓ Obsežno letno poročilo o izvajanju nacionalnih ukrepov za prenos določb iz direktiv 2000/43/ES in 2000/78/ES (skupina pravnih strokovnjakov),

✓ Objava poročil Komisije Svetu in Parlamentu na začetku leta 2006 o stanju prenosa direktiv 2000/43/ES in 2000/78/ES,

✓ Finančni prispevki EU za spremljajoče ukrepe v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji in, po letu 2007, v okviru programa PROGRESS.

3.2. Ocena potrebe po nadaljnjem ukrepanju za dopolnitev sedanjega zakonodajnega okvira

V skladu s sedanjim zakonodajnim okvirom ES je rasna diskriminacija prepovedana na področju zaposlovanja, usposabljanja, izobraževanja, socialne zaščite, socialnih ugodnosti ter dostopa do dobrin in storitev (Direktiva 2000/43/ES). Področje uporabe zaščite pred diskriminacijo na podlagi vere ali prepričanja, starosti, invalidnosti in spolne usmerjenosti je omejeno na zaposlovanje, poklicno delo in poklicno usposabljanje (2000/78/ES). Direktiva 2004/113/ES razširja zaščito pred spolno diskriminacijo na področje dobrin in storitev, ne pa tudi na določena druga področja, ki jih zajema Direktiva 2000/43/ES.

Komisija priznava zahteve določenih interesnih skupin za ukrepanje glede razlik v ravni in področju uporabe zaščite pred diskriminacijo iz različnih razlogov. Glede na to, da so za pravilno delovanje obstoječega zakonodajnega okvira potrebna dodatna prizadevanja ter da so bili v nekaterih odzivih na Zeleno knjigo poudarjeni gospodarski in politični pomisleki, Komisija v tej fazi ne bo predlagala novih zakonodajnih predlogov na podlagi člena 13 Pogodbe.

Vendar pa bo Komisija opravila poglobljeno študijo o ustreznosti in izvedljivosti možnih novih ukrepov za dopolnitev sedanjega zakonodajnega okvira. Ta študija bo zajemala pregled nacionalnih določb, ki presegajo zahteve direktiv ES v državah članicah in nekaterih tretjih državah. Proučila bo tudi ustreznost zakonodajnih ukrepov v primerjavi z nezakonodajnimi. Izdelala bo tudi povzetek analiz stroškov in koristi glede različnih političnih možnosti, opravljenih na nacionalni ravni. Rezultati študije bodo na voljo jeseni 2006. Komisija bo na

---

5 Direktiva Sveta 2003/109/ES z dne 25 Novembra 2003 o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas. Uradni list L 16, 23.1.2004, str. 44-53.

6 Uredba Sveta (ES) št. 859/2003 z dne 14. maja 2003, UL L 124, 20.5.2005.

podlagi teh spoznanj ocenila izvedljivost možnih novih pobud za dopolnitev sedanjega zakonodajnega okvira.

✓ Študija o izvedljivosti novih pobud za dopolnitev sedanjega zakonodajnega ovira.

3.3. Integracija nediskriminacije in enakih možnosti za vse

Protidiskriminacijska zakonodaja je v veliki meri odvisna od pripravljnosti in zmožnosti prikrajšanih posameznikov za spuščanje v kontradiktorne sodne spore. Pravna zaščita pravic posameznikov je nedvomno velikega pomena in odmevni primeri lahko sčasoma vplivajo na socialne in kulturne spremembe.

Sama zakonodaja pa ne more premagovati kompleksnih in globoko zakoreninjenih vzorcev neenakega obravnavanja, kateremu so izpostavljene nekatere skupine. Za izravnavo dolgoletnega neenakega obravnavanja nekaterih skupin, ki v preteklosti niso imele dostopa do enakih možnosti, bodo morda potrebni pozitivni ukrepi.

Izkušnja EU na področju enakosti med spoloma je, da je za doseganje trajnih sprememb in spodbujanje resnično enakih možnosti za vse zelo priporočljivo, da zaščito pravic posameznikov spremljajo dodatni ukrepi. To potrjujejo tudi izkušnje držav članic, ki imajo že večletne ali, v nekaterih primerih celo večdesetletne, izkušnje pri izvajanju nacionalne protidiskriminacijske zakonodaje.

Na področju enakosti spolov je na podlagi člena 3.2. Pogodbe ES prišlo do razvoja prakse „mainstreaming“[7], tj. integracije načela enakosti med ženskami in moškimi v vse zadevne politike EU. EU ima tudi izkušnje z razvojem integracijskega pristopa v zvezi z bojem proti rasizmu[8] in spodbujanju vključevanja invalidov[9].Ustavna pogodba za Evropo, ki jo morajo ratificirati vse države članice, bi s členom III-118 lahko določila novo osnovo za razvoj pristopa integracije načela enakega obravnavanja („mainstreaming“) za vse razloge diskriminacije, ki jih zajema prejšnji člen 13 Pogodbe ES. V tem smislu je treba omeniti tudi člen II-111 Ustavne pogodbe, ki ponovno potrjuje, da morajo institucije EU kot tudi države članice ob izvajanju zakonodaje EU spoštovati pravice in načela, določena v Listini o temeljnih pravicah (vključno z nediskriminacijo).

Komisija se je zavezala k zagotavljanju, da bodo zakonodaja EU in regulativni predlogi v skladu z določbami Listine EU o temeljnjih pravicah[10]. Eden od načinov za preverjanje usklajenosti zakonodaje je „presoja vpliva“, kateri so podvržani vsi novi predlogi, preden jih Komisija sprejme. Način za nadziranje skladnosti z Listino temeljnjih pravic je določen v pred kratkim objavljenem Sporočilu Komisije[11].

„Mainstreaming“ in razvoj integriranega pristopa naj bi poleg doseganja večje opaznosti in skladnosti pomagala tudi pri osredotočanju na situacije, kjer prihaja do večkratne diskriminacije in pozitivno vplivala tudi na spodbujanje enakih možnosti za vse.

✓ Razvijanje orodij za spodbujanje integracije nediskriminacije in enakih možnosti za vse na zadevnih političnih področjih EU.

---

7 Integracija načela enakosti med spoloma COM(96) 67 opisana kot „Sistematično vključevanje zadevnih situacij, prednosti in potreb žensk ter moških na vsa politična področja z namenom spodbujanja enakosti med ženskami in moškimi, pri čemer se vse splošne politike in ukrepe usmeri v ta cilj in se že v fazi njihovega načrtovanja upošteva njihove morebitne učinke na zadevne situacije žensk in moških.“

8 Akcijski plan proti rasizmu, COM(1998) 183 z dne 25.3.1998.

9 Enake možnosti za invalide – Evropski akcijski načrt, COM(2003) 650 z dne 30.10.2003.

10 SEC(2001) 380.

11 COM(2005) 172 z dne 27.4.2005.

✓ Dveletno poročilo o stanju invalidov (prvo poročilu 2005).

3.4. Spodbujanje inovacij in dobre prakse ter učenje iz njih

V skladu s pristopom integracije načela enakosti med spoloma, opisanim v oddelku 3.3, si Evropska komisija prizadeva zagotoviti, da bi spodbujanje nediskriminacije in enakih možnosti za vse podpirala vrsta finančnih instrumentov EU. Zlasti bo spodbujala izmenjavo dobre prakse, sodelovanje in povezovanje med nacionalnimi oblastmi, organi za enakost, organizacijami, ki se ukvarjajo z žrtvami diskriminacije in drugimi interesnimi skupinami.

Na podlagi inovativnega pristopa za preprečevanje diskriminacije na trgu dela, razvitega v okviru pobude Skupnosti EQUAL[12], bi moral Evropski socialni sklad igrati vedno pomembnejšo vlogo na tem področju. Med predlogi Komisije za pomoč Evropskega socialnega sklada (ESS) v novem programskem obdobju 2007-2013 je posebna pozornost posvečena krepitvi socialne vključenosti zapostavljenih ljudi in boju proti diskriminaciji[13].

Program PROGRESS[14] bo dopolnil delo ESS na področjih enakosti med spoloma in protidiskiriminacije s financiranjem študij, ozaveščanjem, imenjavo dobrih praks, povezovanjem v mrežo, spremljanjem in ocenjevanjem. Pri oblikovanju predloga PROGRESS so se upoštevale izkušnje, pridobljene pri akcijskih programih Skupnosti za boj proti diskriminaciji[15] in spodbujanje enakosti med spoloma[16].

Na podlagi sedanjih programov Socrates, Leonardo in Youth lahko nova generacija programov[17] na področju izobraževanja, usposabljanja in mladine omogoči dragocen prispevek pri spodbujanju nediskriminacije in enakih možnosti za vse. Nekatera področja bodo imela koristi od nadaljnih primerjalnih raziskav in študij v okviru šestega in sedmega okvirnega programa za raziskave[18]. Finančna podpora EU na področju temeljnjih pravic v zvezi s priseljevanjem in azilom, vključno z Evropskim skladom za begunce in programoma INTI in ARGO, lahko pomaga pri prizadevanju za odpravljanje diskriminacije in spodbujanju enakih možnosti za vse[19].

Izboljšanje načina zbiranja podatkov v zvezi z diskriminacijo bo bistvenega pomena za spremljanje izvajanja protidiskriminacijske zakonodaje ES. Komisija bo sodelovala z nacionalnimi oblastmi in drugimi interesnimi skupinami, da bi razvila boljša statistična orodja za ocenjevanje učinka diskriminacije. Leta 2006 bo objavila priročnik s praktičnimi nasveti glede zbiranja podatkov v zvezi z diskriminacijo.

Evropski center za spremljanje in nadzor nad rasizmom in ksenofobijo (EUMC)[20] že od svoje ustanovitve leta 1997 igra pomembno vlogo pri podpiranju prizadevanj EU in držav članic za boj proti rasizmu in ksenofobiji. Na podlagi dela EUMC bo Komisija kmalu predložila predloge za ustanovitev nove agencije za temeljne pravice. Naloge agencije naj bi bile tudi zbiranje informacij in podatkov glede številnih področij, svetovanje oblikovalcem politike, sodelovanje s civilno družbno in ozaveščanje.

✓ Neodvisna ocena akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji (2005).

---

12 http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.cfm
13 COM(2004) 493 z dne 14.7.2004.
14 COM(2004) 488 z dne14.7.2004.
15 http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/prog_en.htm
16 http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/fund_en.html
17 COM(2004) 474 in COM(2004) 471 z dne 14.7.2004.
18 http://europa.eu.int/comm/dgs/research/index_en.html
19 http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/intro/funding_intro_en.htm
20 http://eumc.eu.int/eumc/index.php

✓ Objava priročnika za zbiranje podatkov v zvezi z diskriminacijo (2006).

3.5. Ozaveščanje in sodelovanje z interesnimi skupinami

Za delovanje v smeri uresničitve namere o pozitivnejšem pristopu k načelu enakosti iz tega sporočila, Komisija predlaga, da se leto 2007 imenuje Evropsko leto enakih možnosti za vse. Evropsko leto bo pripomoglo k ozaveščanju, usmerjanju politične pozornosti in aktiviranju interesnih skupin. Leto se bo osredotočalo na štiri prednostne cilje:

- Pravice
- Priznavanje
- Zastopanost
- Spoštovanje

Cilj tega leta bo seznaniti ljudi z njihovimi pravicami do zaščite pred diskriminacijo v skladu z evropsko in nacionalno zakonodajo, poudariti vrednost raznolikosti EU, in spodbujati enake možnosti za vse v gospodarskem, socialnem, političnem in kulturnem življenju. Zlasti pomembno bo dopolnjevanje in usklajevanje z Evropskim letom medkulturnega dialoga 2008, da bi zagotovili usklajenost med obema letoma glede tematike in delovanja. Kjer bo to ustrezno, se bodo nekatera ključna sporočila in teme Evropskega leta enakih možnosti za vse lahko prenesla na Evropsko leto medkulturnega dialoga.

Komisija je prepričana o nujnosti vključevanja vseh zadevnih interesnih skupin na evropski in nacionalni ravni, da se zagotovi učinkovito uresničevanje načela nediskriminacije po vsej EU. Zato predlaga organizacijo letnega „Srečanje na vrhu na temo enakosti“, katerega bi se udeležili ministri, vodje nacionalnih organov za enakost, predsedniki nevladnih organizacij na evropski ravni, evropski socialni partnerji in predstavniki mednarodnih organizacij. Prvo srečanje na vrhu na temo enakosti bo potekalo na začetku leta 2007, da bi sovpadalo z začetkom evropskega leta enakih možnosti za vse.

Komisija se zlasti zavzema za sodelovanje z delodajalci z namenom spodbujanja in pospeševanja razvoja politik nediskriminacije in različnosti na delovnem mestu. Evropska komisija je tudi sama delodajalec in se dobro zaveda izzivov, ki izhajajajo iz učinkovite politike za boj proti diskriminaciji in spodbujanju enakih možnosti. Trenutno izvaja četrti akcijski program za enake možnosti žensk in moških v Evropski komisiji in je pred kratkim sprožila posebne pobude za spodbujanje zaposlovanja invalidov in etničnih manjšin.

✓ Evropsko leto enakih možnosti za vse (2007).

✓ Letno srečanje na vrhu, katerega se udeležijo ključne interesne skupine.

3.6. Posebna prizadevanja za odpravljanje diskriminacije in socialne izključenosti nekaterih etničnih manjšin

Eden od glavnih izzivov, s katerim se sooča razširjena Evropska unija, je potreba po razvoju skladnega in učinkovitega pristopa k vključevanju etničnih manjšin v družbo in na trg dela. S širitvijo se je raznolikost EU povečala v kulturnem, jezikovnem in etničnem smislu. Ta razvoj se bo nadaljeval s pristopom Bolgarije in Romunije leta 2007 kot tudi z načrtovanim začetkom pogajanj o članstvu s Hrvaško in Turčijo.

Zlasti zaskrbljujoče je vprašanje položaja Romov. Komisija je večkrat poudarila težke pogoje, s katerimi se soočajo romske skupnosti v državah članicah, državah kandidatkah in državah pristopnicah. Za posebne projekte, namenjene romski problematiki, so iz proračuna EU namenjeni visoki zneski finančne pomoči, vključno z več kot 100 milijoni EUR v okviru

programa PHARE. Vendar pa se Romi še naprej srečujejo s posebno hudimi oblikami izključevanja in diskriminacije na področju izobraževanja, zaposlovanja, nastanitve, zdravstenega varstva in na drugih področjih. Poleg tega mora EU razviti ustrezne načine odzivanja na različne potrebe novih migrantov, s priseljevanjem nastalih novih manjšin ter drugih manjšinskih skupin.

Veliko obstoječih politik EU in finančnih instrumentov lahko nudi podporo prizadevanjem nacionalnih oblasti in civilne družbe za spodbujanje vključevanja manjšin. Izziv prihodnosti je spodbujanje skupnih prizadevanj vseh zadevnih interesnih skupin, da bi bila vpliv in učinkovitost teh instrumentov čim večja.

Protidiskriminacijska zakonodaja ES prepoveduje neposredno in posredno diskriminacijo na podlagi rase ali etnične pripadnosti ter religije. V okviru evropske strategije zaposlovanja se države članice spodbuja, da v svojih nacionalnih akcijskih načrtih razvijajo ukrepe za spodbujanje vključevanja manjšin na trg dela. Odprta metoda usklajevanja EU na področju socialne vključenosti je usmerjena na revščino in izključevanje, katerima so izpostavljeni etnične manjšine, migranti in druge zapostavljene skupine. Finančna podpora EU za spopadanje s temi izzivi je na voljo v okviru Evropskega socialnega sklada, vključno s pobudo Skupnosti EQUAL.

Za podporo razvoja politik na tem področju Komisija načrtuje ustanovitev svetovalne skupine na visoki ravni za vključevanje manjšin v družbo in na trg dela. Ta skupina, ki naj bi se prvič sestala na začetku leta 2006, bo združevala omejeno število uglednih osebnosti iz sveta politike, poslovnega sveta, civilne družbe in mednarodne skupnosti.

✓ Svetovalna skupina na visoki ravni za vključevanje manjšin v družbo in na trg dela.

3.7. Širitev, odnosi s tretjimi državami in mednarodno sodelovanje

V okviru širitve EU so načela o človekovih pravicah, vključno s spoštovanjem in zaščito manjšin, sestavni del tako imenovanih „političnih meril“ za članstvo EU. Ta načela so osrednji del predpristopne strategije EU do držav pristopnic in držav kandidatk (Bolgarija, Romunija, Turčija in Hrvaška) kot tudi procesa stabilizacije in povezovanja z drugimi državami zahodnega Balkana (Albanija, Bosna in Hercegovina, Bivša republika Makedonija, Srbija in Črna gora). Poleg tega morajo bodoče države članice na področju protidiskriminacije in enakih možnosti upoštevati zakonodajni pravni red EU.

Sedanji in prihodnji instrumenti predpristopne pomoči[21] bodo še naprej zagotavljali finančna sredstva EU za spodbujanje nediskriminacije in enakih možnosti v državah, ki se pripravljajo na članstvo EU. Finančna pomoč EU je torej ključno orodje pri razvoju potrebnih institucionalnih in upravnih zmogljivosti za izvajanje pravnega reda EU.

Protidiskriminacija in človekove pravice so izražene tudi v sosedski politiki EU in prvem valu akcijskih načrtov, ki zajema odnose z Jordanijo, Moldavijo, Marokom Tunizijo, Ukrajino, Izraelom in Palestinsko upravo. Sporazum iz Cotonouja, ki je bil sprejet 23. junija 2000 med EU in 78 afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami (AKP), podpisnice obvezuje k spoštovanju človekovih pravic, ki so bistven sestavni del tega sporazuma[22], in k odpravljanju vseh oblik diskriminacije, zlasti na podlagi pripadnosti, spola, rase, jezika in vere[23]. Nediskriminacija je tema rednih političnih pogovorov med EU in partnerji AKP[24].

---

21 http://europa.eu.int/comm/enlargement/financial_assistance.htm

22 Člen 9 Sporazuma iz Cotonouja.

23 Člen 13 Sporazuma iz Cotonouja.

24 Člen 8 Sporazuma iz Cotonouja.

Vprašanja z zvezi nediskriminacijo, zlasti glede položaja manjšin, so pogosta tema pogovorov o človekovih pravicah s tretjimi državami kot tudi z mednarodnimi organizacijami. Finančna podpora EU v zvezi z nediskriminacijo in enakimi možnostmi je na voljo za projekte, ki jih izvajajajo nevladne organizacije in mednarodne organizacije v tretjih državah v okviru Evropske pobude za demokracijo in človekove pravice ter za nekatere programe sodelovanja z državami v Aziji, Latinski Ameriki, ter območjh držav AKP in MEDA.

EU bo še naprej sodelovala z ustreznimi mednarodnimi organizacijami, vključno z Združenimi narodi, Svetom Evrope in OVSE. Mednarodne pogodbe in deklaracije v zvezi z nediskriminacijo in enakimi možnostmi predstavljajo pomemben referenčni okvir za tekoče delo znotraj EU ter za njene odnose s tretjimi državami.

Evropska komisija igra aktivno vlogo pri spodbujanju načela nediskriminacije in enakih možnosti znotraj EU. Aktivno sodeluje pri nadaljevanju pekinške konference o enakosti med spoloma iz leta 1995. Sodelovala je tudi pri svetovni konferenci proti rasizmu v Durbanu leta 2001. Trenutno v imenu EU sodeluje pri pogajanjih v zvezi z novo konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov. EU podpira prizadevanja Mednarodne organizacije dela za spodbujanje agende o dostojnem delu, ki vključuje načela enakega obravnavanja in nediskriminacije.

✓ Spodbujanje nediskriminacije in enakih možnosti za vse v okviru širitve ter odnosov s tretjimi državami.

✓ Sodelovanje z mednarodnimi organizacijami z namenom zagotoviti skladnost, dopolnjevanje in jasno delitev dela.

4. ZAKLJUČEK

To sporočilo določa v prihodnost usmerjeno strategijo za spodbujanje nediskriminacije in enakih možnosti za vse v EU. Leta 2006 bo Komisija predstavila sporočilo, ki bo podrobneje obravnavalo enakost med spoloma.

Osrednji del te strategije je zagotavljanje učinkovite pravne zaščite pred diskriminacijo po celi EU. To pomeni, da morajo vse države članice protidiskriminacijsko zakonodajo ES v celoti prenesti v svoje zakonodaje. Sprejeti morajo tudi vrsto dopolnilnih ukrepov, ki bodo zlasti zagotovili, da se bodo ljudje zavedali svojih pravic in jim omogočali dostop do pravnega varstva.

Sporočilo poleg pravne zaščite posameznikov določa tudi strategijo za pozitivno in aktivno spodbujanje nediskriminacije in enakih možnosti za vse. Učinkovito izvajanje te strategije bo pospešilo dejavnosti v širšem obsegu, pri katerih bodo sodelovale vse zadevne interesne skupine kot tudi širša javnost. Novi pristop je izražen v predlogu, da bi leto 2007 proglasili za leto enakih možnosti za vse, ki je priložen temu sporočilu.

Okvirno strategijo in razne pobude iz tega sporočila, bodo ustrezne službe Komisije stalno spremljale in ocenjevale. Vsaki dve leti bodo organizirani sestanki s predstavniki nacionalnih oblasti, organi za enakost, organizacijami civilne družbe, socialnimi partnerji in drugimi interesnimi skupinami, na katerih bodo udeleženi lahko izrazili svoja stališča o napredku izvajanja te strategije. Mreža pravnih strokovnjakov, ki se financirajo v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji, bo še naprej spremljala stanje prenosa in izvajanja protidiskriminacijske zakonodaje ES. Zunanji ocenjevalci bodo ocenili ustreznost, učinkovitost in vpliv dejavnosti v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji, prihodnjega programa PROGRESS in evropskega leta enakih možnosti za vse.